

Pracovněprávní vztahy a inspekce práce

1. Může veřejný ochránce práv prošetřit, zda zaměstnavatel dodržuje zákoník práce či jiné pracovněprávní předpisy?

Nikoliv. Veřejný ochránce práv se může zabývat pouze nezákonným či jinak nesprávným postupem úřadů (například Úřadu práce České republiky či oblastních inspektorátů práce) vůči občanům. Není však oprávněn zasahovat do soukromoprávních vztahů či sporů, tj. do sporů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, a to ani tehdy, je-li zaměstnavatelem úřad. Spory z pracovněprávních vztahů může řešit a rozhodovat pouze soud.

2. Které orgány státní správy dohlíží na dodržování předpisů upravujících pracovněprávní vztahy?

Kontrola dodržování povinností na úseku pracovněprávních vztahů je v obecné rovině úkolem inspekce práce - tj. oblastních inspektorátů práce (dále jen „inspektorát“) a Státního úřadu inspekce práce (dále jen „Úřad“). Dle zákona o inspekcii práce proto kontroluje inspekce práce dodržování povinností vyplývajících z obecně závazných pracovněprávních předpisů (viz níže), z kolektivních smluv v těch jejich částech, které upravují individuální pracovněprávní nároky zaměstnanců (tzv. normativní část kolektivní smlouvy), a z interních předpisů zaměstnavatele.

Inspekce práce ovšem neprovádí kontrolu dodržování pracovněprávních povinností ve specifických oblastech, kde ji dle zvláštních zákonů provádějí orgány jiné - jako např. dozorový orgán státní báňské správy, orgány státního zdravotního dozoru, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, drážní správní úřady a Drážní inspekce atd.

Od 1. 1. 2012 krajské pobočky Úřadu práce ČR kontrolují výhradně, zda byla správně vypočtena výše průměrného měsíčního čistého výdělku, a to v rozsahu potřebném pro stanovení výše podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci.

Činnost oblastních inspektorátů práce, rovněž jako činnost Úřadu práce ČR a jeho krajských poboček a kontaktních pracovišť (dále jen „úřad práce“), je veřejný ochránce práv oprávněn prošetřit.

3. Jak se mohou obrátit na inspekci práce?

Úřad a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů:

- z nichž vznikají zaměstnancům práva nebo povinnosti (tj. obecně zákoník práce) včetně právních předpisů o zaměstnanosti a právních předpisů o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů,
- stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku,
- k zajištění bezpečnosti práce apod.,
- o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří pečují o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby,
- upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětmi.

Máte-li podezření, že zaměstnavatel porušuje povinnosti vyplývající z právních předpisů, interních předpisů či kolektivních smluv, můžete podat podnět oblastnímu inspektorátu práce (jejichž seznam naleznete v příloze) k provedení kontroly, a to ústně, telefonicky či písemně. Inspektorát sice nemá povinnost automaticky návrhu na provedení kontroly vyhovět, má však povinnost toho, kdo podal *písemný* podnět, taktéž písemně vyrozumět o tom, zda bude kontrola provedena, případně o jejím výsledku. O osobě navrhovatele je inspektor provádějící kontrolu povinen zachovávat mlčenlivost.

Na inspektoráty i Úřad se lze také obrátit s žádostí o radu; dle zákona jsou totiž povinny poskytovat zaměstnancům i zaměstnavatelům základní informace a poradenství týkající se ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek.¹ Na internetových stránkách Úřadu (www.suip.cz) také naleznete řadu informačních materiálů, které obsahují základní informace o různých tématech spojených s pracovněprávními vztahy.

¹ Úřad poskytuje poradenství v těchto úředních hodinách: pondělí, středa 8:00 - 15:00 h., úterý, čtvrtek 8:00 - 14:00 h.

4. Co může inspekce práce učinit v případě, když zjistí pochybení na straně zaměstnavatele?

Inspektor je oprávněn při zjištění nedostatků ukládat kontrolované osobě opatření k odstranění těchto nedostatků v přiměřené lhůtě. Má také možnost vydávat rozhodnutí o zákazu práce přesčas, práce v noci, práce zaměstnankyň a mladistvých zaměstnanců, je-li vykonávána v rozporu s právními předpisy, či rozhodnutí o zákazu používání objektů, pracovišť, vykonávání prací nebo činností apod., pokud je bezprostředně ohroženo zdraví zaměstnanců.

Zaměstnavateli, který porušil povinnosti vyplývající z pracovněprávních předpisů, může inspektorát práce také ukládat pokuty.

5. Může mi inspektorát pomoci s vymožením mého individuálního - tj. například mzdového - nároku?

Ne. Inspektoráty nemohou vymáhat za jednotlivé zaměstnance jejich individuální nároky vůči zaměstnavateli (tj. například mzdové nároky, nároky z odpovědnosti za škodu, nároky vyplývající z porušení práva na rovné zacházení atd.).

Inspektoráty sice mohou využít výše uvedených prostředků (tj. např. uložit zmíněné opatření k odstranění nedostatků či pokutu) v případě, že dojde k takovému porušení povinností (tj. hradit mzdu či její část; přiznat náhradu za ztrátu na výdělku, způsobenou zdravotním úrazem či nemocí z povolání; dodržovat zásadu rovnosti a zákazu diskriminace apod.), nemohou na druhou stranu o nárocích zaměstnanců autoritativně rozhodovat; tato úloha náleží soudům.

Pokud tedy chcete svůj nárok na zaměstnavateli vymáhat, musíte se obrátit na příslušný soud. Příslušným soudem je obecně soud okresní, a to v místě bydliště či sídla žalovaného (tj. například zaměstnavatele). O pracovněprávních sporech rozhoduje senát.

Pokud by se zaměstnanec domníval, že oblastní inspektorát či úřad práce v dané věci pochybil nebo byl nečinný, může se obrátit na veřejného ochránce práv. Jedná-li se o postup oblastního inspektorátu práce, je vhodnější nejprve žádat o nápravu nadřízený orgán (Státní úřad inspekce práce), a až pokud by nebyl stěžovatel s vyřízením své záležitosti spokojen, obrátit se na veřejného ochránce práv. Pro podání podnětu je možné využít online formuláře na webových stránkách ochránce.²

---

² <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/formulare-a-vzory-dalsi/>

Seznam a kontaktní adresy Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce

Státní úřad inspekce práce

Horní náměstí 103/2
746 01 Opava
tel. 950 179 211

Oblastní inspektorát práce pro hl. m. Prahu se sídlem v Praze

Kladenská 103/105
160 00 Praha 6
tel. 950 179 310

Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích

Vodní 1629/21
370 06 České Budějovice
tel. 950 179 511

Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích, detašované pracoviště Jihlava

Třída Legionářů 4181/17
586 01 Jihlava

Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj se sídlem v Brně

Milady Horákové 1970/3
658 60 Brno
tel. 950 179 900

Oblastní insp. práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové

Říční 1195/5
501 01 Hradec Králové
tel. 950 179 800

Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě

Živičná 1123/2
702 69 Ostrava
tel. 950 179 211

Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě, pracoviště Olomouc

Tř. Kosmonautů 8
772 00 Olomouc
tel. 950 179 201 (pracovněprávní vztahy)

Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni

Schwarzova 2617/27
320 16 Plzeň
tel. 950 179 611

Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze

Ve Smečkách 29
110 00 Praha 1
tel. 950 179 400

Oblastní inspektorát práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem

SNP 2720/21
400 11 Ústí nad Labem
tel. 950 179 711